

१ - मुक्त चिंतन

डॉ. विश्वास मंडलीक, नाशिक

‘गणिताच्या अध्ययन व अध्यापनात सर्व आयुष्य घालवले पण आयुष्यातले गणित मात्र समाधानकारकपणे सोडवता आले नाही.’ माझे एक जेष्ठ स्नेही मला सांगत होते. गणिताच्या क्षेत्रात त्यांना खूपच मान होता पण तेच स्वतःच्या आयुष्याबद्दल बोलतांना आयुष्यातले गणित न सुटल्याचे प्रामाणिकपणे कबूल करित होते. ते स्नेही पुढे सांगत होते की, गणितात कोठलाही प्रश्न आला की तो सोडवण्याची रीतही ठरलेली असते. ती रीत एकदा समजली की त्याप्रमाणे टप्प्याटप्प्याने ते गणित सोडवता येते व उत्तरही गाठता येते. आयुष्यात मात्र असे चालत नाही. एका मुलाच्या बाबतीत निर्माण झालेले प्रश्न सोडवण्याकरता काही प्रयोगानंतर एक पध्दत शोधून काढली तर तीच पध्दत दुसऱ्या मुलाच्या त्याच प्रश्नांची सोडवणूक करण्याकरता उपयोगी पडत नाही.

बऱ्याच वेळा स्वतःच्या स्वतःलाच नीटपणे न समजणारा आपला स्वभाव, प्रत्येक क्षणाला नवीन नवीन रूपे धारण करणारी आजूबाजूची परिस्थिती व समोरील व्यक्तीच्या अनाकलनीय प्रतिक्रिया, यातून आयुष्यातला प्रत्येक प्रश्न अधिक गुंतागुंतीचा होत जातो व आपण प्रश्न सोडवतोय का गुंता वाढवतोय हेच अखेरपर्यंत समजत नाही.

जगाची अवघड अवघड कोडी मानवी बुद्धीच्या सामर्थ्याने सोडवली गेली, कारण जगाची कार्यपध्दती विशिष्ट नियमांनी बांधलेली आहे. मात्र ही कोडी सोडवणाऱ्याला मानवी जीवनाची कोडी सोडवता येत नाहीत. कारण मानवी जीवन असे विशिष्ट नियमांनी बांधलेले नाही किंवा मानवी जीवन ज्या नियमांच्या आधारे चालते ते नियम अजून तरी समजलेले नाहीत. मानवी जीवनाची ही नियमावली योगाला माहित आहे येवढेच नव्हे तर या नियमांप्रमाणे न चालणाऱ्या जीवनाला या नियमावलीत कसे बसवायचे हेही योगाला माहित आहे. या सर्व प्रक्रियांचे एक तंत्रच योगाने निर्माण केले आहे.

म्हणूनच अनेक प्रकारच्या वैचित्र्याने नटलेल्या मानवी जीवनातील प्रश्न योगामुळे गणिताप्रमाणे सुटू शकतात. विज्ञानाला अशक्य वाटणारी ही गोष्ट योगामुळे साध्य होते. मात्र त्याकरता योगाने सांगितलेली रीत वापरली पाहिजे, योगाभ्यास केला पाहिजे, योग जगला पाहिजे.

ॐ ॐ ॐ